

Södertörns brandförsvärsförbund

PM

Kommunal plan för räddningsinsats

Nr: 701
Datum: 2007-03-12

Bakgrund

Enligt lagen om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor (SFS 1999:381) ska kommunen redovisa *kommunens plan för räddningsinsats*. I och med detta dokument redovisas kommunens plan för räddningsinsats för berörda anläggningar inom Södertörns brandförsvärsförbunds geografiska område. Berörda verksamheter är:

- AB Svenska Shell, Södertälje kommun
- AstraZeneca AB, Södertälje kommun
- Nynas Refining AB, Nynäshamns kommun
- Vopak Logistics Nordic AB, Södertälje kommun

Syfte

Genom att i förväg planera för tänkbara insatser vid särskilt riskfyllda verksamheter ska effektivare räddningsinsatser kunna genomföras.

Lagstiftning

Lagen om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor kallas ofta "Sevesolagen" efter en stad i Italien där en stor olycka inträffade 1976. Till lagen finns även en förordning (SFS 1999:382) samt föreskrift (SRVFS 1999:5) knutet. Lagen om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor är uppdelad i två olika kravnivåer. För verksamheter som omfattas av "Sevesolagstiftningens" högre kravnivå ska kommunen ta fram en plan för räddningsinsatser. Anläggningar som omfattas av Sevesolagstiftningen benämns i detta dokument Sevesoanläggning. Kommunen har även en skyldighet att ta fram information till allmänheten för dessa anläggningar. Anläggningarna enligt den högre nivån ska bl a ta fram säkerhetsrapporter som beskriver de risker som verksamheten medför.

Reglerna för kommunens plan för räddningsinsats återfinns i 13-16 §§ Statens räddningsverks föreskrifter (SRVFS 1999:5) om åtgärder för att förebygga och begränsa följderna av allvarliga kemikalieolyckor.

Enligt Räddningsverket ska samtliga Sevesoanläggningar även klassas som *farlig verksamhet* enligt lagen om skydd mot olyckor. De specifika krav som gäller för *farlig verksamhet* enligt lag om skydd mot olyckor återfinns i 2 kap 4-5 §§ i lag om skydd mot olyckor (SFS 2003:778), 2 kap 3-4 §§ i förordning om skydd mot olyckor (SFS 2003:789).

Ansvar för att verksamheten uppfyller gällande bestämmelser i lag, förordning och föreskrifter är verksamhetsutövarens. För tillsynen enligt Sevesolagen ansvarar centralt Räddningsverket, Arbetsmiljöverket och Naturvårdsverket.

Planens funktion och ändamålsenlighet ska säkerställas genom övning minst vart tredje år, (SRVFS 1999:5 16 §), med början år 2005. Ansvarig för att övningarna genomförs är Södertörns brandförsvarsförbund.

Södertörns brandförsvarsförbund

Södertörns brandförsvarsförbund bildades 1993 och ansvarar för räddningstjänsten i de nio kommunerna Botkyrka, Ekerö, Haninge, Huddinge, Nynäshamn, Nykvarn, Salem, Södertälje och Tyresö. Förbundet angränsar mot Stockholms brandförsvaret, Strängnäs räddningstjänst, Gnesta räddningstjänst, Sörmlandskustens räddningstjänst. Förbundets geografiska placering samt lokalisering av brandstationer framgår av Bild 1 nedan.

Södertörns brandförsvarsförbunds insatsförmåga bygger på att den enskilde verksamhetsutövaren tar sitt ansvar avseende att förebygga olyckors uppkomst samt att vidta nödvändiga åtgärder för att begränsa skadorna om en olycka inträffar.

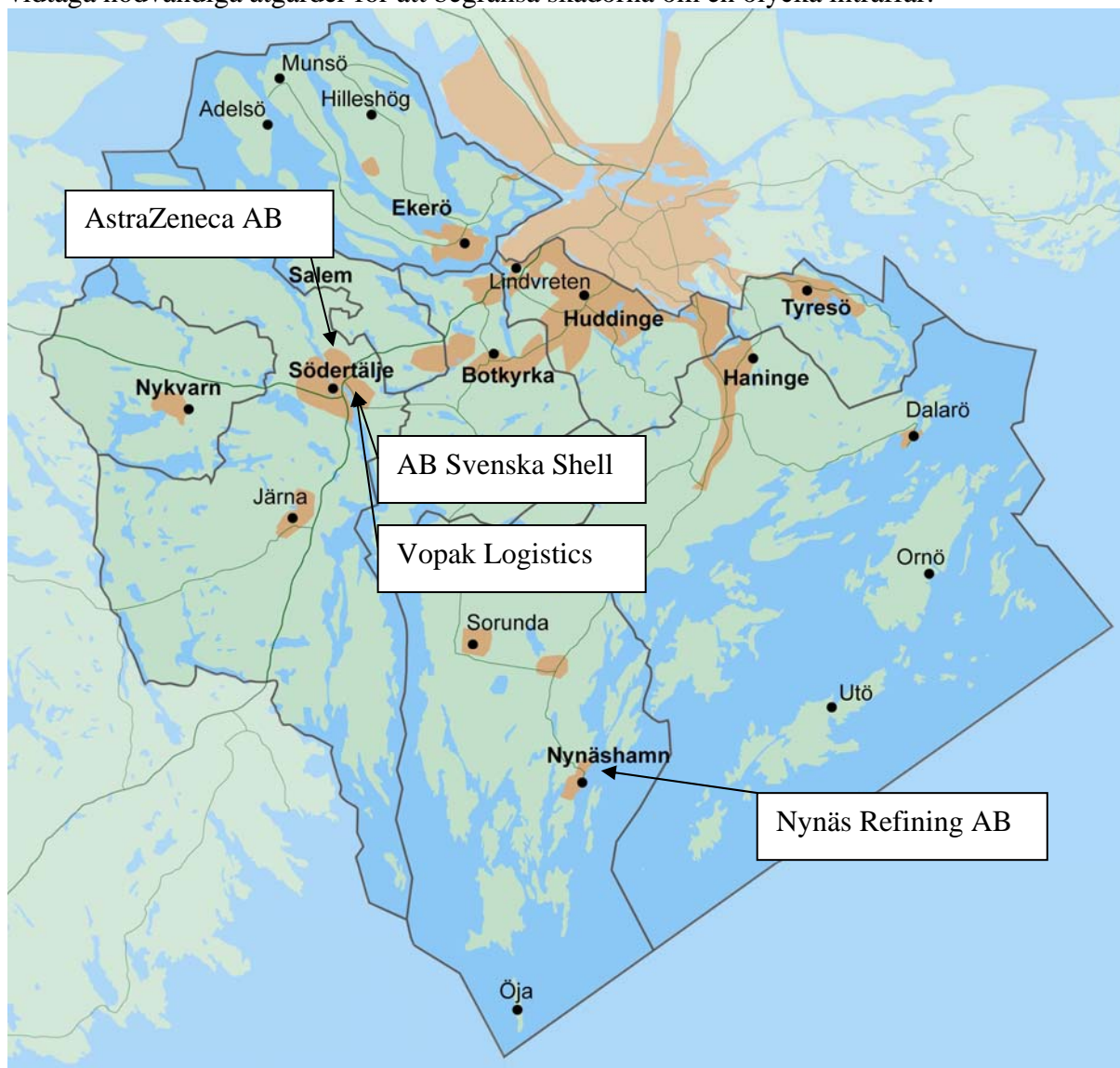

Bild 1 Södertörns brandförsvarsförbund samt berörda Sevesoanläggningar.

Målsättning och förmåga

Södertörns brandförsvarsförbund ska i ett initialskede aktivt värdera/bedöma händelsens behov och därefter tilldela resurser. Södertörns brandförsvarsförbund ska hantera en olycka och agera utifrån professionella värderingar och ett professionellt handlande. Södertörns brandförsvarsförbunds verksamheter ska innebära minsta möjliga påverkan på miljön.

Totala förmågan att hantera en olycka kan skildras genom att beskriva resursernas kunnande, ledningssystem och strategi för att optimalt fördela resurser, kunskap efter hjälpbehov och beredskapsbehov.

Resurser

Resurserna inom Södertörns brandförsvarsförbund delas in i taktiska enheter med olika typer av förmåga.

Ledningsenhet: samordnar övriga taktiska enheter, utövar operativ ledning och samverkar i förekommande fall med andra intressenter i insatserna.

Släck-/räddningsenhet: är dimensionerade och utrustade att enskilt eller i samverkan med andra enheter släcka bränder, hantera trafikolyckor och kemikalieolyckor samt att hantera andra händelser där ett hjälpbehov finns.

Höjdenhet: utrymning/livräddning och arbete på höjd.

Vattenenhet: vattentransport och vattenförsörjning.

Sambands- och ledningsresurs: samband och tekniskt stöd till operativ ledning.

Sjöresurs: fartyg för person- och materieltransporter för insatser på öar och i vatten.

Ledningsförmåga

Människors hjälpbehov vid olycksskeenden är utgångspunkten och därmed styrande för hjälpinsatser och ansvarsfördelning. Ledningen av räddningstjänsten bygger på de generella ledningsprinciper som beskriver ledning i komponenter, ledningsnivåer och geografi, d v s var ledning utövas.

Samverkan

Samverkan ger regionerna i länen (Stockholm och Sörmland) bättre uthållighet över tiden vid en eller flera insatser. Vid en storskalig kemikalieolycka är det framförallt inom följande områden personella och materiella resurser kommer att nyttjas:

Räddningstjänsterna i Stockholms län

Södertörns brandförsvarsförbund har en överenskommelse med angränsande kommuner om ömsesidig hjälp vid räddningstjänst. I och med överenskommelsen ökar täckningsgraden och resurskapaciteten. Detta medför att närmaste räddningsresurs responderar på en olycka oavsett vilket kommun den tillhör och därmed ger invånaren en snabbare hjälp. Överenskommelsen ger även möjlighet till hjälp med stabs- och ledningsstöd på skadeplats och/eller mellan räddningscentralerna.

I länet finns även en gemensam organisation för händelser med farligt ämne. Organisationen bygger på ett gemensamt handlings sätt, kunskapsorientering och strategisk utlokalisering av olika resurser/kompetenser för händelser med kemikalieinslag. I avtalet om gemensam kemorganisation avtalas även om att skyttar för acetylen gasflaskor ska finnas som länsresurs. Ansvarig för skytteverksamheten är Södertörns brandförsvarsförbund.

Räddningstjänsterna i Sörmlands län

Södertörns brandförsvarsförbund, Sörmlandskustens räddningstjänstförbund och Norrköpings brandförsvaret har en ömsesidig ambition om att vara varandra behjälpliga med resurser vid räddningsinsats.

Försvarmakten

Vid händelse där försvarmaktens helikopterresurser används i samband med räddningstjänst har Södertörns brandförsvarsförbund utbildad personal för helikoptertjänst.

Statens räddningsverk

Botkyrka kommun har avtal med räddningsverket om oljeskyddsdepå. Oljeskyddsdepån är en regional/nationell resurs och ska kunna vara behjälplig vid insats där behov föreligger.

Släckmedelscentralen (SMC)

De stora oljebolagen i Sverige äger gemensamt storskalig släckutrustning (SMC). AB Svenska Shell samt Nynäs Refining AB är delägare i denna resurs. En modul finns placerad på Loudden, Stockholm, och består bl a av pump, skumvätska, skumkanon och brandslang. Även för olyckor där den drabbade inte är delägare i SMC kan denna resurs utnyttjas genom avtal.

Precis som vid andra räddningsinsatser kan kustbevakningen, räddningsvårn, trossamfund, POSOM-grupper och frivilligorganisationer bistå räddningsledaren.

Vägledande dokument

För att bedriva en effektiv räddningstjänstverksamhet där medborgaren i alla lägen sätts i fokus krävs erfarenhet, resurser, nytänkande och ifrågasättande. En riskinventering inom förbundet ska ligga till grund för allt arbete som sker. Som stöd finns ett antal dokument som styr verksamheten för Södertörns brandförsvarsförbund i enlighet med direktionens uppsatta mål. Dessa dokument finns i form av handlingsprogram enligt lag om skydd mot olyckor, riskanalys, verksamhetsplan, interna instruktioner och PM, samverksavtal och Alarmos¹. Även företagen har ett antal viktiga dokument, exempelvis säkerhetsrapporten, riskanalysen, beredskapsplaner samt intern plan för räddningsinsats.

¹ Alarmos är ett databaserat rapporteringssystem för räddningstjänsten. Här finns information om insatser, förebyggande arbete och risker.

Företagen

Nedan presenteras berörda företag inom Södertörns brandförsvarsförbunds område. Företagen har i varierande omfattning intern plan för räddningsinsats samt nödlägesplan/beredskapsplan som utgör ytterligare beslutsunderlag för räddningsledaren vid en inträffad olycka.

AstraZeneca AB

AstraZeneca AB är ett av världens största läkemedelsföretag som bildades 1999 då Astra AB och Zeneca Group PLC gick ihop. I Södertälje bedrivs verksamheten inom två geografiska områden; Snäckviken och Gärtuna. Det är verksamheten i Snäckviken som föranlett klassningen som Sevesoanläggning. Inom Snäckviken lagras samt tillverkas aktiva substanser till läkemedel och färdiga läkemedel.

Särskilda risker och specifika förutsättningar

Snäckviken ligger inom tätbebyggt område. Öster om området finns Södertälje kanal, söderut ligger Södertälje centrum och åt väster och norr omges Snäckviken av bostadsområden. I huvudsak bygger klassningen som Sevesoanläggning på två kemikalier:

- epiklorhydrin
- fosforpentaklorid

I företagets riskanalys har följande tre typfall studerats noggrannare:

1. Momentant utsläpp av 10 kubikmeter epiklorhydrin i samband med lossning.
2. Momentant utsläpp av 300 kg brom.
3. Brand i samband med lossning av lösningsmedel.

Resultatet från riskanalysen visar att konsekvenserna på människor och miljö av ovan nämnda händelser är begränsade. Konsekvenserna kommer framförallt påverka personal på fabriksområdet.

Internt har AstraZeneca en industribrandkår som tillsammans med övriga anställda ska klara av att utföra omedelbara åtgärder för att begränsa skadorna vid en inträffad olycka.

Kontaktvägar

Uppdaterade kontaktvägar gentemot AstraZeneca ska alltid finnas i Räddningscentral Södertörn samt i Alarmos². AstraZeneca har en beredskapsplan för nödlägen.

Detaljinformation

Detaljerad och uppdaterad information om anläggning tillhandahålls på plats av företaget i särskilt iordningställda planer.

Nynäs Refining AB

Nynäs Refining AB är ett dotterbolag till AB Nynäs Petroleum. Nynäs Refining är lokaliserat strax nordost om Nynäshamns samhälle och etablerades 1928. Verksamheten består i huvudsak av destillation av råolja, vid vilken bitumen och oljor tillverkas. Oljorna vidareförädlas sedan till nafteniska specialprodukter (ex smörjolja och transformatorolja).

Särskilda risker och specifika förutsättningar

Nynäs Refining ligger inom tätbebyggt område. Öster om företagets område ligger Östersjön, söderut ligger Nynäshamns centrum och västerut ligger ett skogsparti. I huvudsak bygger klassningen som Sevesoanläggning på lagring av:

- råolja
- lättbensin

I företagets riskanalys har ett antal typfall studerats noggrannare:

1. Utsläpp från cisterner (bitumen, destillat, petroleumprodukter m.m.).
2. Utsläpp av petroleumprodukter utanför invallningarna.
3. Utsläpp från systemet (svavelväte, vätgas, syrgas, lätt-/råbensin, råolja, destillat m.m.).

Resultatet från riskanalysen visar att konsekvenserna på människor och miljö av ovan nämnda händelser är begränsade. Konsekvenserna kan framförallt påverka personal på företagsområdet samt miljön.

Internt har Nynäs Refining en industribrandkår som tillsammans med övriga anställda ska klara av att utföra omedelbara åtgärder för att begränsa skadorna vid en inträffad olycka.

All alarmering sker internt till kontrollrummet där ansvarig avgör om extern larmning ska ske. Från kontrollrummet larmas även industribrandkåren. Nynäs Refinings larmcentral är placerad i det ständigt bemannade kontrollrummet.

Kontaktvägar

Uppdaterade kontaktvägar gentemot Nynäs Refining ska alltid finnas i Räddningscentral Södertörn samt i Alarmos². Nynäs Refining har en beredskapsplan för nödlägen.

Detaljinformation

Detaljerad och uppdaterad information om anläggning tillhandahålls på plats av företaget i särskilt iordningställda planer.

² Alarmos är ett databaserat rapporteringssystem för räddningstjänsten. Här finns information om insatser, förebyggande arbete och risker.

AB Svenska Shell

Verksamheten i Södertälje oljehamn är en del av AB Svenska Shell, som i sin tur ingår i Shellgruppen. Vid anläggningen består verksamheten i huvudsak i att ta emot, lagra och distribuera petroleumprodukter.

Särskilda risker och specifika förutsättningar

AB Svenska Shell ligger inom tätbebyggt område. Öster (nordost, ost och sydost) om företagets område ligger Igelstaviken, åt de andra hållen ligger industri- och hamnområden. Framförallt består verksamheten av lagring och hantering av:

- bensin
- mellandestillat (diesel och eldningsolja)

Eftersom petroleumprodukter är både brandfarliga och miljöskadliga är hanteringen förknippad med vissa risker. I företagets riskanalys har följande typfall diskuterats utifrån de båda händelserna ingen antändning respektive antändning.

1. Överspolning på bilutlastningen
2. Pumphaferi vid utlastningen
3. Överspolning av cistern
4. Läckage på inpumpningsledning

Resultatet från riskanalysen visar att miljön kan komma att påverkas genom spridning av brandrök, kontaminerat släckvatten och utsläpp till mark och vatten. Inga personskador förväntas uppkomma.

Kontaktvägar

Uppdaterade kontaktvägar ska alltid finnas i Alarmos³. Aktuell larmlista för hela Södertälje Hamn AB ska finnas i räddningscentral Södertörn.

Detaljinformation

Detaljerad och uppdaterad information om anläggning tillhandahålls på plats av företaget i särskilt iordningställda planer.

³ Alarmos är ett databaserat rapporteringssystem för räddningstjänsten. Här finns information om insatser, förebyggande arbete och risker.

Vopak Logistics Nordic AB

Verksamheten i Södertälje oljehamn är en del av Vopak Logistic Nordic AB som i sin tur ingår i Royal Vopak. Vid anläggningen består verksamheten i huvudsak i att ta emot, lagra och distribuera olika typer av vätskor för sina kunders räkning. En stor andel av vätskorna är brandfarliga.

Särskilda risker och specifika förutsättningar

Vopak Logistic Nordic AB ligger inom tätbebyggt område. Öster (nordost, ost och sydost) om företagets område ligger Igelstaviken, åt de andra hållen ligger industri- och hamnområden.

Framförallt består verksamheten av lagring och hantering av:

- E85 (blandning etanol och bensin)
- Bitumen
- Andra vätskor (acetone, isopropanol, etylacetat m fl)

Eftersom ovanstående vätskor både är brandfarliga och miljöskadliga är hanteringen förknippad med vissa risker. I företagets riskanalys har följande typfall diskuterats utifrån de båda händelserna ingen antändning respektive antändning.

- Utsläpp på kaj som antänds
- Utsläpp i slangväxel som antänds
- Utsläpp på lastplatta som antänds

Resultatet från riskanalysen visar att miljön kan komma att påverkas genom spridning av brandrök, kontaminerat släckvatten och utsläpp till mark och vatten. Personskador kan uppstå inom depåområdet p g a brännskada.

Kontaktvägar

Uppdaterade kontaktvägar ska alltid finnas i Alarmos⁴. Aktuell larmlista för hela Södertälje Hamn AB ska finnas i räddningscentral Södertörn.

Detaljinformation

Detaljerad och uppdaterad information om anläggning tillhandahålls på plats av företaget i särskilt iordningställda planer.

⁴ Alarmos är ett databaserat rapporteringssystem för räddningstjänsten. Här finns information om insatser, förebyggande arbete och risker.

Allmänheten

Om det finns överhängande risk för att en olycka ska inträffa, eller att olyckan redan skett kan allmänheten behöva varnas eller informeras. Information ges om vad som hänt och vad man ska göra.

Viktigt meddelande till allmänheten

Om stora grupper människor behöver nås samtidigt med viktig information kan systemet för Viktigt Meddelande till Allmänheten (VMA) användas. Det finns två typer av meddelanden: varnings- och informationsmeddelanden. VMA är ett utomhuslarm som med hjälp av tyfoner varnar vid fara. Larmet används t ex vid gasutsläpp, större bränder och andra olyckor som berör allmänheten. Mer information om detta finns bl a i telefonkatalogen.

Varningsmeddelande sänds omedelbart på begäran av räddningsledare eller myndighet och företag i situationer då omedelbar risk bedöms föreligga för skada på liv, egendom eller i miljö.

Informationsmeddelande sänds, dock utan krav på omedelbarhet, på begäran av räddningsledare eller myndighet och företag för att förebygga och begränsa skador på liv, egendom eller i miljö.

Utomhussignal sänds från räddningscentral Södertörn på begäran av räddningsledare, myndighet eller företag (om tillstånd för detta beviljats i förväg) då omedelbar risk bedöms föreligga för skada på liv, egendom eller i miljö.

Beslut om att sända varningsmeddelande och eventuellt använda utomhussignalen tas bland annat av räddningsledaren på skadeplatsen. Ett VMA ska alltid kompletteras med ett pressmeddelande där ytterligare information finns.

Innehåll i Viktigt Meddelande till Allmänheten (VMA)

Ett VMA-meddelande ska vara kortfattat och tydligt samt innehålla uppgifter om plats, händelse, risk, uppmaning, område, på begäran av och avsändare.

Åtgärder

När VMA-signalen ljuder ska du omedelbart gå inomhus samt stänga dörrar, fönster och om möjligt ventilation. Lyssna på lokalradio eller läs på text-tv. Information finns även på respektive företags hemsida.

När faran är över ljuder en 30 sekunders sammanhängande signal.

Tyfonerna testas första helgfria måndagen i mars, juni, september och december klockan 15.00.

Information till allmänheten

För Svenska Shell och Astra Zeneca finns särskild information tillgänglig via företagens, kommunernas och Södertörns brandförsvarsförbunds hemsidor.

Räddningsinsats

Södertörns brandförsvarsförbund arbetar med att förebygga att olyckor inträffar. Genom att förbereda oss på lämpligt sätt ska konsekvenserna om olyckan ändå inträffar hanteras på bästa sätt.

Före

Genom en kombination av tillsyn enligt lag om skydd mot olyckor och tillsyn av brandfarliga och explosiva varor (SFS 1988:868) skapas ett forum för samverkan mellan företagen och Södertörns brandförsvarsförbund. Målet för båda parter är en säker verksamhet utan tillbud eller olyckor. Om en händelse trots allt inträffar ska denna kunna hanteras på ett snabbt och effektivt sätt för att minimera skador för människor, miljö och egendom. Det är därför viktigt att företaget har en väl inövad organisation, utbildning och tillgänglig utrustning för att själva kunna utföra omedelbara åtgärder för att förhindra och begränsa skadan. Om dessa omedelbara åtgärder lyckas kan förhoppningsvis en storolycka undvikas.

Anställda inom Södertörns brandförsvarsförbund genomför orienteringar på objekten och i omgivningarna för ökad objektskänedom.

För utlarmning finns ett antal larmplaner som stöd. Exempelvis föreslås vid farligt gods större utsläpp:

- närmaste räddningsenhet som livräddande enhet
- andra räddningsenheten som rökdykarförstärkning
- kemstation med räddningsenhet och kemkärra
- kemstation Farsta med två räddningsenheter och kemcontainer för kemdykning
- ledningsenheter.

Ytterligare enheter samt polis och ambulans larmas efter behov.

Under

Själva insatsen utförs enligt Södertörns brandförsvarsförbunds grundläggande ledningsfilosofi och baserat på vilka förutsättningar som gäller såväl på olycksplatsen som i regionen och länet i övrigt vid den enskilda tidpunkten. Taktik och metod väljs för att på ett optimalt sätt kunna nyttja de resurser som finns att tillgå i förhållande till händelseutvecklingen och vid behov med hänsyn till uthålligheten.

Avslutande av räddningstjänstinsats

När de fyra kriterierna för räddningstjänst (SFS 2003:778) enligt nedan inte längre uppfylls ska räddningstjänsten avslutas och ärendet kan lämnas över till ägare/nyttjanderättshavare eller dennes representant.

- behov av ett snabbt ingripande,
- det hotade intressets vikt,
- kostnaderna för insatsen,
- omsändigheter i övrigt.

Enligt lag om skydd mot olyckor (SFS 2003:778) 3 kap 9 § är en räddningsinsats avslutad när räddningsledaren fattar beslut om detta. Beslutet skall redovisas skriftligt och innehålla

uppgifter om vem som fattade beslutet, tidpunkt när beslutet fattades samt eventuellt behov av bevakning eller restvärde. Vid avslutandet återgår ansvaret till ägare/innehavare.

Efter

I lag om skydd mot olyckor (SFS 2003:778) 3 kap 10 § återfinns krav på att kommunen efter avslutad insats i skälig omfattning ska klarlägga orsakerna till olyckan, olycksförloppet och hur insatsen genomförts. Södertörns brandförsvarsförbund avser att använda dessa olycksförlopsutredningar som en del i vårt kvalitetssäkringsarbete.

Myndigheter i annat land

Om en olyckshändelse på någon av de i detta dokument berörda anläggningarna skulle kräva åtgärder i annat land än Sverige ska Södertörns brandförsvarsförbund omedelbart meddela berörd myndighet i det aktuella landet.

Baserat på utförda riskanalyser är sådana effekter inte att förvänta. Akuta konsekvenser för människa och miljö kommer inte uppstå för annan stat varför ingen planering för detta gjorts.

<p>Södertörns brandförsvarsförbund Box 563 136 25 Haninge Vxl: 08-721 22 00 info@sbf.se www.sbff.se</p>	
<p>Nynäshamns kommun 149 81 Nynäshamn Vxl: 08-520 680 00 www.nynashamn.se</p>	
<p>Södertälje kommun 151 89 Södertälje Vxl: 08-550 210 00 sodertalje.kommun@sodertalje.se www.sodertalje.se</p>	
<p>AstraZeneca AB 151 85 Södertälje Vxl: 08-553 260 00 kontakt@astrazeneca.com www.astrazeneca.se</p>	
<p>Nynäs Refining AB 149 82 Nynäshamn Vxl: 08-520 650 00 info@nynas.com www.nynas.com</p>	
<p>AB Svenska Shell Solviksvägen 6 151 38 Södertälje Vxl: 08-550 89 100 www.shell.com</p>	
<p>Vopak Logistics Nordic AB Oljehamnen 151 38 Södertälje Vxl: 08-550 600 50 http://nordic.vopak.com</p>	

Dokumentets historia

Upprättad/ reviderad: 2004-06-04 2007-04-03	Upprättad/ reviderad av: AE	Kontrollerad av 1: SQ	Kontrollerad av 2:	Godkänd av: LU	Ersätter: PM 112
--	-----------------------------------	--------------------------	--------------------	-------------------	---------------------